

Lausunto

7.4.2026

EKHVA/2137/03.00/2026

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen lausunto sosiaali- ja terveystoimikunnalle 7.4.2026 etäkuulemisessa HE 27/2026vp

Etelä-Karjalan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 189/2025 vp) täydentämisestä.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue pitää lähtökohtaisesti kannatettavana mahdollisuutta, että VM voi hakemuksesta myöntää lisää aikaa alijäämien kattamiseen vuoden 2029 loppuun esityksessä mainituin edellytyksin. Tämä tulee todennäköisesti helpottamaan muutamien alueiden tilannetta ja antaa samalla mahdollisuuden suunnata ministeriöiden rajallisia resursseja vakavissa rahoitusvajeesta johtuvissa ongelmissa olevien alueiden tilanteen selvittämiseen ja rahoituksen ilmeisten virheiden korjaamiseen.

Hallituksen esityksen yhteydessä esitetyt päivitetty laskelmat osoittavat, että Etelä-Karjalan hyvinvointialue ei tule tästä muutoksesta hyötymään. Saman aikaisesti valmistelussa olevan rahoituslain III-vaiheen päivityksen 26.3.2026 esitelty arvio rahoituksen kehityksestä alueilla ennakoii Etelä-Karjalan hyvinvointialueen rahoituksen muuttuvan vuoden 2026 tasosta -1,4 %. Näin ollen

tässä hallituksen esityksessä esitetyt painelaskelmat sille, miten esitys vaikuttaisi alueisiin eivät ole enää paikkaansa pitäviä.

Rahoituslain III-vaiheen päivityksen yhteydessä esitettyjen rahoituksen kehittymisen ennusteiden perusteella Etelä-Karjalan hyvinvointialue tulee – lakisääteiset palvelut turvatakseen – vuonna 2027 tekemään lisää alijäämää, eikä kertyneitä alijäämiä päästä kattamaan lainkaan vuosien 2027–2029 aikana. Näin ollen, mikäli rahoituslaki etenee 26.3.2026 esitetyllä tavalla ja alue pyrkisi siihen, että sen toimintamenot olisivat tulevan vuosirahoituksen tasolla, tulisi Etelä-Karjalan hyvinvointialueen käynnistää uudelleen koko organisaation kattavat YT-neuvottelut vuoden 2027 taloussuunnittelun yhteydessä heti, kun lakiesitys annetaan eduskunnalle. Tarvittavien sopeutustoimien mittaluokka olisi vähintään 10 % henkilöstöstä, eikä tällä sopeutuksella edelleenkään päästäisi kattamaan aiempien vuosien alijäämiä lainkaan. Etelä-Karjalan hyvinvointialueella toteutettiin vuoden 2025 lopussa kokonaisvaltainen ja kattava sopeutuskokonaisuus, joiden yhteydessä irtisanottiin n. 7 % henkilöstöstä. Näillä sopeutuksilla pääsimme vuoden 2026 osalta valtion rahoituksen tasolle. Alkuvuoden 2026 lisärahoitusneuvottelujen yhteydessä myös valtioneuvoston edustajien näkemys on ollut, että alue on toimeenpannut kattavat sopeutustoimet, eikä valmistelussa tunnistettu uusia sopeuttamiskohteita, joita alueen tulisi tehdä tai joita se olisi jättänyt tekemättä.

Etelä-Karjalan hyvinvointialueen organisaatio on edelleen toipumis- ja vakautumisvaiheessa vuoden 2025 YT-neuvotteluiden jäljiltä ja näin mittavien sopeutustoimien suunnittelun käynnistäminen alle 6 kk sisällä edellisten YT-neuvotteluiden päättymisestä keskeyttäisi aiemman sopeutusloikan jälkeen käynnissä olevan vakauttamisvaiheen, halvaannuttaisi toiminnan ja vaarantaisi selvästi lakisääteisten palveluiden tuottamiskyvyn. Edellä kerrotun perusteella näyttää ilmeiseltä, että ainoaksi realistiseksi vaihtoehdoksi jää taloussuunnittelun tekeminen siten, että vuoden 2027 osalta alueelle kertyy lisää alijäämää. Alueen kohdalla näyttää myös mahdolliselta, että vuoden 2027 aikana alueen maksuvalmius heikkenee huomattavasti.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue haluaa toistaa jo aiemmin esille tuomansa näkemyksen, että alijääminen kattamiseen tulisi määritellä vielä poikkeusmahdollisuus, jos on osoitettavissa, että alijäämiä on kertynyt alueelle rahoitusmallin virheiden vuoksi ja siksi, että rahoitus ei lähtenyt kehittymään vastaamaan alueen palvelutarpeita mm. rahoitusmallin tietopohjaan liittyvien virheiden vuoksi, ja alue on toteuttanut talouden kestävää kehittämistä valtakunnan keskitasoa paremmin.

Hyvinvointialueiden rahoituksesta on muodostunut poliittisessa prosessissa omituinen yhdistelmä poliittisia painotuksia (ns. olosuhdetekijät, n. 20 % sote-rahoituksesta) ja tutkimukseen perustuvaa tarvevakiointia (THL:n tarvevakiointimalli, n. 80 % sote-rahoituksesta).

Verrattuna puhtaaseen tarvevakioituun rahoitukseen (THL:n tarvevakiointimallin painoarvon nostaminen 100 %:iin rahoituksesta) nykyiset olosuhdetekijät osoittavat huomattavasti enemmän rahoitusta Uudenmaan alueelle, Pohjanmaalle (kaksikielisyys) sekä Kainuuseen ja Lappiin (asukastiheys). Koko maan tasolla olosuhdetekijöiden perusteella siirretään n. 414 miljoonaa euroa näille kahdeksalle alueelle muualta Suomesta (Kuva 1) verrattuna puhtaaseen tarvevakiointiin. Olosuhdetekijät hyödyttävät 40 % asukkaista. Yksikään alue ei hyödy kaikista olosuhdetekijöistä verrattuna täysin tarvevakiointiin perustuvaan malliin. Sen sijaan kolme aluetta ei hyödy yhdestäkään olosuhdetekijästä (Kymenlaakso, Satakunta ja Etelä-Karjala).

THL on tuottanut työpaperin olosuhdetekijöistä vuonna 2022 mutta tätä tietoa ei ole päivitetty hyvinvointialueiden tasolle missään vaiheessa. Olosuhdetekijät perustuvat näin ollen ennemminkin asiantuntija-arvioihin ja poliittisiin painotuksiin kuin vahvaan tietoon. Ei ole myöskään näyttöä sille, että rahoituksen jakopisteen olosuhdetekijöiden ja tarpeen välillä tulisi olla juuri 20/80 %. Tämä on täysin poliittinen valinta.

Samaan aikaan THL:n tarvevakiointimallin ongelmat mm. tietopohjaan ja pitkäaikaisdiagnooseihin liittyen vahvistavat rahoituksen eriytymistä siten, että rahoitusta kohdistuu voimakkaasti Uudenmaan alueelle.

Yhdessä nämä edellä mainitut asiat eriyttävät alueiden rahoitusta voimakkaasti, johtavat alueelliseen epätasa-arvoisuuteen asukkaiden välillä sekä tilanteeseen, jossa alueella ei ole tosiasiassa mitään mahdollisuuksia huolehtia lakisääteisten palvelujen järjestämisestä rahoituksella, joka sille nykyisen rahoitusmallin perusteella osoitetaan. Edetessään tämä kehityssuunta on omiaan muodostumaan uhaksi Suomen sisäiselle turvallisuudelle, mikä voi heijastua nopeasti myös koko Suomen ulkoiseen turvallisuuteen.

Olosuhdetekijöiden poiston vaikutus alueiden asukaskohtaiseen rahoitukseen vuoden 2026 rahoituksen tasossa

Alue	Asukasperusteisuus	Vieraskielisyys	Kaksikielisyys	Asukastiheys	Saaristoisuus	Hyte-kriteeri	Saamenkielisyys	Yo-lisä	Yhteensä	Asukasluku	Ero aluetasolla
Länsi-Uusimaa	-138 €	-93 €	-41 €	44 €	4 €	-24 €	0 €	-22 €	-269 €	502 067	-135 012 695 €
Helsinki	-82 €	-96 €	-8 €	61 €	5 €	-1 €	1 €	-19 €	-140 €	684 018	-96 097 015 €
Lappi	123 €	72 €	28 €	-606 €	6 €	2 €	-19 €	32 €	-363 €	176 151	-63 930 360 €
Pohjanmaa	-52 €	-7 €	-241 €	11 €	-22 €	-7 €	1 €	24 €	-292 €	178 749	-52 271 738 €
Vantaa ja Kerava	-84 €	-156 €	10 €	60 €	5 €	20 €	1 €	-20 €	-165 €	289 730	-47 688 860 €
Itä-Uusimaa	-52 €	17 €	-123 €	29 €	5 €	-14 €	1 €	-18 €	-155 €	99 415	-15 452 695 €
Keski-Uusimaa	-91 €	8 €	20 €	50 €	5 €	17 €	1 €	-20 €	-12 €	207 070	-2 396 628 €
Kainuu	140 €	64 €	29 €	-294 €	7 €	2 €	1 €	32 €	-19 €	69 639	-1 308 535 €
Manner-Suomi yhteensä	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	5 605 317	0 €
Keski-Pohjanmaa	78 €	64 €	-20 €	-18 €	6 €	27 €	1 €	30 €	168 €	67 723	11 366 982 €
Etelä-Karjala	17 €	15 €	24 €	17 €	5 €	1 €	1 €	27 €	107 €	125 083	13 387 429 €
Varsinais-Suomi	32 €	3 €	-5 €	46 €	-34 €	7 €	1 €	-15 €	35 €	494 819	17 500 096 €
Pohjois-Pohjanmaa	18 €	57 €	24 €	-43 €	4 €	8 €	1 €	-15 €	54 €	418 331	22 573 235 €
Etelä-Savo	146 €	66 €	29 €	-41 €	-32 €	-7 €	1 €	33 €	195 €	129 376	25 185 096 €
Keski-Suomi	-5 €	46 €	23 €	-7 €	5 €	3 €	1 €	26 €	93 €	274 112	25 373 782 €
Kanta-Häme	31 €	42 €	25 €	34 €	6 €	-5 €	1 €	28 €	161 €	169 455	27 268 477 €
Etelä-Pohjanmaa	83 €	69 €	27 €	-15 €	6 €	-42 €	1 €	30 €	158 €	189 929	29 946 394 €
Päijät-Häme	51 €	34 €	25 €	40 €	6 €	-14 €	1 €	29 €	172 €	204 635	35 100 280 €
Pohjois-Savo	85 €	61 €	27 €	-11 €	6 €	-14 €	1 €	-12 €	143 €	248 815	35 473 055 €
Pohjois-Karjala	150 €	60 €	29 €	-64 €	7 €	25 €	1 €	33 €	239 €	162 091	38 784 985 €
Satakunta	50 €	50 €	25 €	28 €	6 €	11 €	1 €	29 €	200 €	211 261	42 202 609 €
Pirkanmaa	-4 €	29 €	23 €	38 €	5 €	3 €	1 €	-16 €	79 €	545 406	43 273 885 €
Kymenlaakso	119 €	44 €	24 €	46 €	6 €	25 €	1 €	31 €	297 €	157 442	46 722 222 €
Osuus sote-rahoituksesta	13,080 %	1,986 %	0,496 %	1,490 %	0,112 %	1,493 %	0,013 %	0,555 %	Siirto alueiden välillä	-414 158 526,25 €	

Simulaatiossa olosuhdetekijät poistettiin yksitellen sote-rahoituksen rahoitusmallista ja kyseinen %-osuus siirrettiin tarveperusteiseen rahoitukseen.

Kuva 1: Olosuhdetekijöiden poiston vaikutus alueiden asukaskohtaiseen rahoitukseen vuoden 2026 rahoituksen tasossa

Etelä-Karjalan hyvinvointialue

Kirjaamo

Valto Käkelän katu 3

53130 Lappeenranta

Vaihde 05 352 000

Faksi 05 352 7800

etunimi.sukunimi@ekhva.fi

www.ekhva.fi

Y-tunnus: 3221313-1

Asiakirja päättyy tähän.

